

Алла УНІЯТ

*к.е.н., доцент Західноукраїнського
національного університету*

Денис ШПОРТУН

*студент Західноукраїнського
національного університету*

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕКОБЕЗПЕКИ МІСТ В УМОВАХ УРБАНІЗАЦІЇ

Урбанізація є незворотним та глобальним процесом, який за останні десятиліття став однією із головних тенденцій глобального розвитку. Частка жителів міст зростає у країнах нерівномірно, однак тенденція є позитивною та прогнозується, що до 2050 року в містах житиме близько 68% населення світу. Збільшення урбанізації надає багато можливостей, але водночас викликає ряд викликів та проблем, зокрема в сфері екології та екобезпеки.

Зростання урбанізації не створює нових викликів у питанні екології, а загострює вже наявні. Основними проблемами екологізації різних міст є:

- Забруднення повітря. Зміни в атмосфері негативно впливають не лише на здоров'я мешканців, але й на навколишнє середовище (гідросферу, ґрунтово-рослинний покрив, будівлі, інші інфраструктурні об'єкти тощо). Забруднення відбувається через викиди підприємств металообробки, енергетики, промислові та побутові відходи, ядерні реакції при отриманні атомної енергії, діяльність хімічних виробництв тощо. Також використання транспорту та функціонування автотранспортних господарств сприяють цьому процесу [2]. Загострює ситуацію й використання застарілих технологій та палива низької якості;
- забруднення водних ресурсів, які є наслідком застарілих очисних споруд або їх відсутності, особливо на зливових водостоках;
- утилізація відходів, що призводить до погіршення екології на певних ділянках та забруднює не лише земельні ресурси, а й атмосферу та гідросферу;
- зменшення біорізноманіття природнього середовища, яке відбувається через захоплення територій для забудови та створення інших умов, до яких деякі види не можуть пристосуватись [3].

Найоптимальнішим вирішенням даних екологічних проблем є заміна традиційної лінійної економіки на циркулярну, тобто замкнутого циклу. Вона ґрунтується на принципах трьох «R»:

- «Reduce»: покупка речей, які дійсно потрібні для користування. Це має зменшити утилізацію непотрібних речей;
- «Reuse»: використання речей із максимальною ефективністю;
- «Recycle»: переробка відходів та непридатних для використання продуктів для подальшого використання [1].

На даний момент у світі лише десята частина ресурсів переробляється та знову використовується, однак цю тенденцію вже підхопили найбільші підприємства, особливо у галузі машинобудування. Вони переходять на економіку замкнутого циклу, використовуючи різні способи, однак мають спільні принципи, які намагаються втілити:

— виробництво товарів із ресурсів, які можна переробити, та їх економія. Компанії намагаються відмовитись від матеріалів, які не є поновлюваними, та скорочувати кількість ресурсів за допомогою новітніх технологій. Це дозволить частково вирішити проблему утилізації відходів та уникнути забруднення навколишнього середовища;

— спільне використання полягає у тому, що товар, який раніше застосовувався однією чи декількома особами, збільшить кількість користувачів. Із великих компаній, які ефективно використовують цей принцип є «VlaVlaCar». За допомогою мобільного застосунку люди знаходять попутників, тим самим збільшують ефективність автомобілів, зберігаючи витрати на тому ж рівні;

— віртуалізація товарів. Цю ідею активно підхопили брендові інтернет-магазини одягу, які спершу показують товар у віртуальному форматі та після згоди на покупку товару виробляють його. Це дозволяє зменшити кількість ресурсів та відходів;

— замість продажу товару надавати його послуги. Ця модель виступає альтернативою лізингу та купівлі. Компанії надають товари у використання та отримують за це кошти;

— повторне використання у виробництві застосовується при вживанні підприємствами використаних компонентів для виготовлення нових товарів. Одним із прикладів є авіакомпанії, які використовують для виробництва чи продовження використання літаків деталі із їх донорів;

— повторне використання у споживанні відбувається за допомогою оптимізації товару. Так, зараз стали популярними покупки вживаної техніки, яку перед продажем спеціалісти відновлюють до оптимального стану;

— отримання ресурсів одного підприємства із відходів іншого. Завдяки цьому «симбіозу» українське підприємство «Миронівський хлібопродукт» звільняє птахофабрики від відходів та за допомогою біогазових комплексів отримує енергію;

— переробка після використання. Товари, які не можуть бути повторно використаними, переробляються зі збереженням екологічних норм. Одним із прикладів є тренд в Україні щодо збирання пластикових кришечок, які потім переробляють на протези для військових.

Дотримуючись цих принципів, підприємства можуть не лише зберегти екологію, але й покращити свою репутацію, збільшити ринки збуту та розширити асортимент продуктів.

Отже, зі збільшенням урбанізації населення загострюються питання екобезпеки міст. Основними проблемами є: забруднення атмосферного повітря, водних та земних ресурсів, зменшення біорізноманіття. Для вирішення цих проблем потрібно будувати економіку, звертаючи увагу на співставлення людських інтересів та екології, саме такою є циркулярна економіка. Незважаючи на те, що поки вона не є дуже популярною, великі підприємства активно підтримують цю тенденцію, однак потрібні кроки і зі сторони держави.

Список використаних джерел:

1. *З чистого аркуша: як працює та чим вигідна циркулярна економіка.*
URL: <https://www.google.com/amp/s/www.epravda.com.ua/columns/2020/09/2/664626/index.amp>
2. *Лазуренко Н. Інтенсивна урбанізація та її вплив на екологію міста.*
URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/73.pdf&ved=2ahUKEwj1wpOLx8T-AhX7_7sIHe25AEcQFnoECBIAQ&usg=AOvVaw2a9okgrx1RQhqFj6Rzm-y4
3. *Лелечко А. Забезпечення екологічної безпеки великого міста в контексті сталого розвитку. Агросвіт. 2022. №5-6. С. 40.* URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&url=http://www.investplan.com.ua/pdf/5-6_2022/8.pdf&ved=2ahUKEwiV2-z3k8D-AhW_hv0HHS6uBa4QFnoECBkQAQ&usg=AOvVaw2IpxG5u55rWDViqKg2B-yB

Андрій ШИШКОВСЬКИЙ
аспірант Західноукраїнського
національного університету

ВАРІАНТИ ПОЛІТИЧНИХ КРОКІВ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Політики мають безумовно реагувати на нові енергетичні виклики. Як саме вони можуть забезпечити постачання, заохотити промисловість і споживачів до більш ефективного використання енергії, і зробити це таким чином, щоб підтримувати як економічний, так і людський розвиток, одночасно захищаючи навколишнє середовище, залишається одним із найбільших викликів.

Високі та нестабільні ціни на енергоносії, постійне економічне зростання за рахунок збільшення використання енергії, підвищена стурбованість щодо зміни клімату та той факт, що, до прикладу, 1,7 мільярда людей досі не мають